

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT ZO BEN IK

Leerlijn Beeldend | Thema Identiteit | Groep 5 en 6 | September 2018

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.
- ✓ Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst [via deze link](#).

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	2
3. Oriëntatie.....	3
4. Opdracht: Strip - ik.....	5
5. Opdracht: Wat een figuur.....	7
6. Opdracht: Kijk mij eens.....	9

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten.

Wat doen de leerlingen in dit project?

Dit project maakt de leerlingen bewust van het feit dat familie en omgeving invloed hebben op hun identiteit. Waar voelen de leerlingen zich thuis, bij wie horen ze? Bij familie, klasgenootjes, de voetbalclub of een geloofsgemeenschap? De leerlingen leren deze ervaringen te verbeelden met gebruik van verschillende beeldaspecten, materialen en technieken.

Waarom dit project?

Identiteit is een veelomvattend onderwerp. Kinderen op deze leeftijd hebben voorkeuren ontwikkeld en talenten manifesteren zich steeds meer. Vaak zijn kinderen zich hiervan nog niet volledig bewust. Door te onderzoeken en verbeelden krijgen kinderen meer inzicht in wie ze zijn, wat ze willen, denken en kunnen. Het is belangrijk dat kinderen ervaren dat het goed is om jezelf te zijn.

Houdingsdoelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen.

De leerling:

- toont zich nieuwsgierig en proactief;
- kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van een bezoek aan een voorstelling of de komst van een [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

Algemeen:

- [Standaard materialenlijst](#)
- [Verschillende papiersoorten](#)

Reflectievragen

De reflectievragen bij de fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met de levensverhalen van kunstenaars.

Vaardigheidsdoelen

N.v.t.

Benodigdheden

- kunstboek *Calder - De draad van Alexander* van Sieb Posthuma (Leopold, 2012)
- graphic novel *Rembrandt* van Typex (Oog & Blik, De Bezige Bij, Rijksmuseum, 2013)
- graphic novel *Vincent* van Barbara Stok (Nijgh & Van Ditmar, 2012)

Aan de slag in de klas

Er zijn verschillende manieren om het project te introduceren. Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden.

- Lees het kunstboek *Calder - De draad van Alexander* voor.
- Gebruik de graphic novels [Rembrandt](#) en [Vincent](#) bij het vertellen over de levens van deze kunstenaars.
- Toon een aantal kunstwerken op het digibord waarin identiteit centraal staat. Bijvoorbeeld werken van:
 - [Kehinde Wiley](#)
 - [Dave Kim](#)
 - [Alessandra Rossi](#)
 - [Frida Kahlo](#)
 - [Alexander Khah](#)

3. Oriëntatie

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de begrippen vlak, reliëf en ruimtelijk;
- kent de belangrijkste [verhoudingen in het gezicht](#);
- kent de begrippen [en face](#) en [en profil](#).

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- beantwoordt vragen en vertelt over familie en herinneringen;
- tekent een portret.

Benodigheden

- smartphone
- (zachte) kleurpotloden
- A4 of A3 tekenpapier (niet te dun)

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een [filosofisch gesprek](#). Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen.

- Wat betekent familie voor jou?
- Zijn familieleden vrienden?
- Wat betekent 'ons' voor jou?
- Vertelt de plek waar je woont iets over jou?
- Zijn herinneringen voor iedereen hetzelfde?

Oriëntatieopdracht

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit.

1. Toon de leerlingen voorbeelden van (zelf)portretten. Denk aan:
 - [Ai Wei Wei](#)
 - [Natalie Foss](#)
 - [Johannes Vermeer](#)

- [Rembrandt van Rijn](#)
 - [Charley Toorop](#)
 - [Vincent van Gogh](#)
2. Bespreek met de leerlingen:
 - de materialen en technieken waarmee het portret is gemaakt;
 - de basisvorm van een kop/hoofd en de verhoudingen in het portret;
 - de wijze van afbeelden: begrippen zoals 'en profil', 'en face' en 'driekwart';
 - de weergave van de kenmerken van de geportretteerde.
 3. Laat de leerlingen elkaar in tweetallen om de beurt natekenen zonder het potlood van het papier te halen. De leerling kijkt alleen naar zijn medeleerling en niet op het papier. Doe dit gedurende een paar minuten.
 4. Laat tweetallen met [kleurpotlood één portret](#) maken. In het portret zijn kenmerken van beide gezichten van de leerlingen verwerkt. Het duo kiest contrasterende kleuren, bijvoorbeeld rood en blauw. Werk op A3 of A2 formaat. De leerlingen kunnen gebruikmaken van schoolfoto's of geprinte foto's op A4-formaat.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Kun je aan een portret zien wanneer het gemaakt is? Waaraan zie je dat? (Denk aan voorstelling, techniek, materiaal, omlijsting.)
- Hoe was het om samen aan één portret te werken?
- Wat herken je in het portret van de maker van de tekening?

4. Opdracht: Strip - ik

In deze opdracht verbeelden de leerlingen zichzelf als stripfiguur of cartoon. Ze kijken naar verschillende strips en maken een zelfportret.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de [beeldaspecten](#) licht/donker, compositie, kleurgebruik, vorm en lijnvoering;
- kent de [verhoudingen in het gezicht](#).

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- gebruikt kenmerken van strips: tekstballonnen, kaders, details;
- maakt een zelfportret.

Benodigdheden

- A5, A4, A3, A2 tekenpapier (niet te dun)
- zachte kleurpotloden
- grijze tekenpotloden
- houtskool
- linialen
- gummen
- scharen
- oude tijdschriften om uit te knippen
- kopieën van persoonlijke gegevens leerlingen
- pastelkrijt
- zachte wascokrijtjes (Panda-krijt)
- lijm voor papier: behangerslijm in een pot met deksel en lijmkwast
- lijm voor zwaardere materialen (karton, stukjes plastic, etc.): sterke hobbylijm (kant en klaar verkrijgbaar in flessen)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Strip - ik

Voer onderstaande onderzoeksopdrachten in volgorde uit.

1. Laat de leerlingen portretfoto's van elkaar maken of meerdere selfies. Hieruit kiezen ze één foto. Deze foto vormt het uitgangspunt voor een zelfportret. Ze maken diverse snelle schetsen aan de hand van hun foto.
2. Toon de leerlingen voorbeelden van strips en stripfiguren. Denk aan het werk van:
 - [Roy Lichtenstein](#)
 - [Andy Warhol](#)
 - [Hergé](#)
 - [Marten Toonder](#)
 - [Walt Disney](#)
 - [Looney Tunes](#)
3. Bespreek de volgende punten:

- gebruik van [tekstballonnen](#)
- details
- uitwerking van gezichten
- de relatie tussen voor- en achtergrond
- de [beeldaspecten](#)

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Zijn strips alleen voor kinderen?
- In hoeverre is het gelukt om de gezichtskenmerken die je op de foto ziet in de tekening te verwerken?

Uitvoeren: Strip - ik

De leerlingen tekenen hun eigen [portret in stripvorm](#) met tekstballon. Hierbij maken ze gebruik van de stripelementen uit het onderzoek. Schenk aandacht aan het kader, het kleurgebruik en de tekstweergave in de tekstballon. Laat de leerlingen nadenken over een persoonlijke tekst in hun tekstballon.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe was het om 'in stripvorm' te denken en te werken?
- Welke strippenmerken zijn in jouw uitwerking duidelijk zichtbaar?

Presenteren: Strip - ik

De werkstukken kunnen op verschillende manieren gepresenteerd worden:

- Maak een compositie van de tekeningen in stripvorm.
- Stel het werk tentoon.

Reflectievraag die je kunt stellen na afloop van de presentatie

- Welke reacties kreeg je van de klas en hoe vond je dat?

5. Opdracht: Wat een figuur

In deze opdracht gaan de leerlingen zich verdiepen in een mobile. Wat is een mobile, hoe wordt deze gemaakt, welke materialen kunnen er worden gebruikt en welke technische kanten spelen een belangrijke rol?

Kennisdoelen	De leerling kent de werking van mobiles .
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• tekent een ontwerp van een mobile;• maakt een eenvoudige constructie van een mobile.

Benodigheden

- divers kosteloos en/of natuurlijk materiaal
- ijzerdraad
- [rondbektang](#)
- [revolvertang](#)
- [zijknijptang](#) of [kopknijptang](#)
- touw of nylondraad
- kledinghanger of houten takken (om de constructie aan op te hangen)
- (gekleurd) papier
- pen
- scharen
- lijm voor papier: behangerslijm in een pot met deksel en lijmkwast
- lijm voor zwaardere materialen (karton, stukjes plastic, etc.): sterke hobbylijm (kant en klaar verkrijgbaar in flessen)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Wat een figuur

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit:

Mijn identiteit in beeld

Laat elke leerling thuis vijf tot zeven afbeeldingen en/of kleine voorwerpen verzamelen die iets tonen over zijn identiteit. De leerling noteert bij elke afbeelding wat deze zegt over zijn identiteit. Denk aan familie, hobby, talenten, vrije tijd. Tip: kijk ter inspiratie met de klas naar het werk van [Mattie O.](#)

Wat een figuur

Toon de volgende voorbeelden van [mobiles](#) in de beeldende kunst:

- [Laurent Martin Lo](#)
- [Chico Niedzielski](#)
- [Denise Duffy](#)
- [Alexander Calder](#)

Wijs de leerlingen op de structuur (de opbouw van de vorm), het steeds maar weer veranderende evenwicht in de mobile en de trillingen of luchtstroom waardoor de mobile in beweging komt.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat is belangrijk in de constructie van een mobile?

- Welke materialen zijn er in de getoonde mobiles gebruikt?
- Welke kenmerken hebben deze materialen? (Denk aan gewicht, flexibiliteit, textuur, kleur.)

Uitvoeren: Wat een figuur

De leerling [ontwerpt en maakt een eenvoudige mobile](#). Gebruik hierbij bijvoorbeeld takjes/ijzerdraad of metalen kledinghangertjes en (nylon) draad. Besteed aandacht aan de wijze waarop de afbeeldingen/voorwerpen en het draad bevestigd worden. Doorloop de stappen in onderstaande volgorde:

1. Laat een 'compositie in het platte vlak' leggen. Hierbij denkt de leerling na over de volgende vragen: Hoe en waarmee ga je dat doen? Hoe zijn de verhoudingen van de losse delen? Wat hoort wel of juist niet bij elkaar?
2. Laat de leerling de mobile in elkaar zetten, eventueel met hulp van een medeleerling.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat heb je benadrukt in je werk? Waarmee heb je dat gedaan?
- Hoe heb je ervoor gezorgd dat de mobile in evenwicht blijft?

Presenteren: Wat een figuur

Presenteer de eindresultaten op onderstaande wijze:

1. Hang de mobiles op in de klas.
2. Bekijk gezamenlijk de werkstukken en bespreek deze.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe vond je het om jouw mobile aan anderen te laten zien?
- Hangt je mobile goed in evenwicht? Beweegt hij goed op de luchtstroom? Waardoor komt dat?
- Wat vind je speciaal aan deze mobile?

6. Opdracht: Kijk mij eens

In deze opdracht laten de leerlingen wat meer van zichzelf zien. Ze verzamelen diverse materialen over zichzelf en maken hiermee kijkdozen. Ze laten zien op welke ervaringen, hobby's, talenten, uiterlijkheden, teksten ze trots zijn. Zo ontstaat een beeld van de (culturele) identiteit van de leerling.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de functie en mogelijkheden van een [kijkdoos](#);
- maakt kennis met begrippen zoals compositie, lichtinval en perspectief.

Vaardigheidsdoelen

De leerling maakt een kijkdoos.

Benodigdheden

- dozen
- scharen
- restmateriaal
- verf en/of tekenmaterialen
- gekleurd papier
- transparant gekleurd papier
- lijm
- tijdschriften en kranten
- diverse restmaterialen: stof, wol, blaadjes, takjes, karton, stukjes hout
- tape

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

Onderzoek: Kijk mij eens

Zorg voor verschillende kartonnen dozen en doorloop onderstaande stappen.

1. Bekijk met de leerlingen de volgende filmpjes:
 - [de grootste kijkdoos van de wereld](#)
 - [kijkdooservaring](#)
2. De leerling verzamelt woorden, afbeeldingen en voorwerpen die iets zeggen over zijn identiteit. Waar is hij trots op? Denk aan talenten, kleding, vrije tijd, hobby's, familie, vrienden.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat vertellen de gekozen woorden over jou?
- Wat vertellen de gekozen afbeeldingen of voorwerpen over jou?

Uitvoeren: Kijk mij eens

De leerlingen maken een kijkdoos. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:

- Laat de leerlingen eerst hun voorwerpen, afbeeldingen en woorden/teksten in de doos zetten voordat alles vastgelijmd wordt. Is het duidelijk wat zij willen tonen? Zijn de voorstellingen goed te zien als je in de dozen kijkt?
- Let op perspectief, lichtinval, de plaatsing van de verschillende onderdelen ten opzichte van elkaar.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe heb je de voorwerpen, teksten, foto's geplaatst in de doos?
- Hoe is de belichting van de voorwerpen, afbeeldingen en woorden?
- Hoe zorg je ervoor dat je ook van buitenaf kunt zien wat er binnenin te zien is?

Presenteren: Kijk mij eens

De werkstukken op verschillende manieren gepresenteerd worden:

- De leerlingen lichten hun eigen werk toe en/of medeleerlingen vertellen wat over de identiteit van de maker en geven aan waaraan je die kunt herkennen in de kijkdoos.
- De leerlingen schrijven een gedichtje of kort verhaal bij een kijkdoos.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Is het duidelijk wat jij van je identiteit hebt willen laten zien? Hoe heb je dit gedaan?
- Zijn er kijkdozen waaraan je ziet wie de maker is?

Evalueren

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen.

- Ben je tevreden over wat je hebt gemaakt in het hele project?
- Wat ben je te weten gekomen over jezelf en je medeleerlingen dat je niet wist?
- Wat heb je geleerd van de opdrachten?
- Waarvan heb je inspiratie gekregen?

